Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 402/2014, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.402.2014.1

Číslo: 98/2014

Právní věta:

Došlo-li k zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí), protože titul pro exekuci (výkon rozhodnutí) od počátku nebyl materiálně a formálně vykonatelný (například proto, že byl vydán rozhodcem, který k tomu nebyl oprávněn, neboť k jeho určení došlo v rozporu se zákonem), nese náklady exekuce (výkonu rozhodnutí) oprávněný, který podle takového titulu nařízení exekuce (výkon rozhodnutí) navrhl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.05.2014

Spisová značka: 21 Cdo 402/2014

Číslo rozhodnutí: 98

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Náklady řízení, Rozhodčí doložka, Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Předpisy: § 243d písm. a) o. s. ř. ve znění do 31.12.2013
§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.
§ 271 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na návrh oprávněné O k r e s n í s o u d v Pardubicích usnesením ze dne 15. 9. 2010 nařídil exekuci na majetek povinného „podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce Mgr. L. J. dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34405/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce Mgr. L. J. dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34409/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. M. I. dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34408/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. M. I. dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34404/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. Bc. M. K., Ph.D., dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34410/10, a podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. Bc. M. K., Ph.D., dne 14. 7. 2010 pod č. j. 34406/10“, k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 2 425 593 Kč s příslušenstvím, a provedením exekuce pověřil soudního exekutora Mgr. J. F., Exekutorský úřad Jičín.

K návrhu povinného ze dne 13. 9. 2013, s nímž oprávněná vyslovila souhlas, soudní exekutor Mgr. J. F., Exekutorský úřad Jičín, usnesením ze dne 25. 9. 2013 zastavil exekuci nařízenou usnesením

Okresního soudu v Pardubicích ze dne 15. 9. 2010 (výrok I.), soudnímu exekutorovi Mgr. J. F. přiznal náklady exekuce v celkové výši 69 063 Kč, které mu již byly uhrazeny (výrok II.), a žádnému z účastníků řízení nepřiznal nárok na náhradu nákladů tohoto řízení (výrok III.). Dospěl k závěru, že mezi účastníky není sporu o tom, že exekuce má být ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zastavena, neboť jsou oba ve shodě, že „v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013. sp. zn. 31 Cdo 958/2012", nelze předložené rozhodčí nálezy považovat za vykonatelné pro netransparentnost pravidel pro výběr rozhodců. Zastavení exekuce přitom nelze přičítat k tíži oprávněné, „když tato byla na počátku řízení v dobré víře o vykonatelnosti předložených exekučních titulů", o čemž vypovídá i to, že k návrhu oprávněné byla podle exekučních titulů pravomocně nařízena exekuce. Pochybnosti o jejich vykonatelnosti mohla do řízení vznést až zmiňovaná judikatura „Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013 sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Takovou situaci pak lze přirovnat situaci, kdy po zahájení exekuce dojde k dodatečnému zrušení exekučního titulu a z takové skutečnosti nelze vyvozovat procesní zavinění oprávněné na zastavení exekuce", na tomto nemění nic ani fakt, že návrh na zastavení exekuce podal povinný. Z uvedeného důvodu je to proto povinný, kdo musí nést náklady exekuce a náklady řízení o návrhu na zastavení exekuce. Odkázal přitom na usnesení „Ústavního soudu I. ÚS 2171/10 ze dne 2. 12. 2010, a stanovisko Pléna Ústavního soudu ČR ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl ÚS-st 23/06".

K odvolání povinného směřujícího jen proti výrokům II. a III. rozhodnutí soudního exekutora ze dne 25. 9. 2013 K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 29. 10. 2013 usnesení soudního exekutora v napadených výrocích změnil tak, že „oprávněný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi Mgr. J. F. náklady exekuce ve výši 69 063 Kč" a „povinnému náklady exekučního řízení ve výši 18 620 Kč k rukám Mgr. O. R." (výrok I.), a rozhodl, že „oprávněný je povinen nahradit povinnému náklady odvolacího řízení ve výši 9310 Kč k rukám Mgr. O. R." (výrok II.). Neztotožnil se s názorem soudního exekutora, že daná skutková i právní situace je připodobnitelná stavu, kdy došlo po zahájení exekuce k dodatečnému zrušení exekučního titulu. Rozhodčí nálezy, které v dané věci byly exekučními tituly, nebyly vůbec platně vydány, když byly vydány orgánem, který k tomuto neměl pravomoc. Nejednalo se tedy o materiálně a formálně vykonatelné exekuční tituly, povinný od počátku neměl žádnou povinnost a proto ji ani nemohl porušit. Vydání nicotných exekučních titulů na základě neplatné rozhodčí smlouvy proto jde zcela k tíži oprávněné, která nezachovala potřebnou míru pečlivosti a bezdůvodně pokračovala v exekučním řízení i přesto, že exekuce nebyla podložena způsobilými exekučními tituly, tj. nebyla přípustná.

Usnesení odvolacího soudu napadla oprávněná včasně podaným dovoláním, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 o. s. ř., z důvodu nesprávného právního posouzení, které dovolatelka spatřuje v posouzení otázky, zda oprávněné lze přičítat zavinění na zastavení exekuce pro nedostatek pravomoci orgánu (rozhodce), který vydal exekuční titul (rozhodčí nález), na základě kterého byla tato exekuce nařízena. Oprávněná je toho názoru, že před nařízením exekuce ani při jejím provádění se nedopustila procesního zavinění, neboť podala návrh na nařízení exekuce v době, kdy měla za to, že exekuční tituly jsou formálně i materiálně vykonatelné, tedy v době do vydání sjednocujícího usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, stejně jako do vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Před nařízením i při provádění exekuce byla v dobré víře o vykonatelnosti předložených exekučních titulů. Zastavení exekuce tedy procesně nezavinila a je to povinný, kdo zastavení exekuce zavinil a měl by být zavázán k úhradě nákladů exekuce a nákladů řízení. Navrhla proto, aby dovolací soud změnil dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu tak, že „výroky II. a III. usnesení soudního exekutora Mgr. J. F. ze dne 25. 9. 2013 jako správné potvrdí".

Povinný se k dovolání oprávněné vyjádřil tak, že dovolání oprávněné sice považuje za přípustné, nikoliv však důvodné, neboť považuje za správný právní názor odvolacího soudu. Uvedl, že

oprávněná nebere v úvahu, že v této věci nedošlo ke zrušení exekučních titulů v průběhu exekučního řízení. Exekuční tituly totiž už od samého počátku nebyly platně vydány, neboť rozhodci, kteří je vydali, nikdy neměli pravomoc ve věci rozhodnout. Povinný se tak exekuci ubránil a v souladu se závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. III. ÚS 2218/2010, musí náklady vzniklé v exekuci nést oprávněná, a to i kdyby jí nebylo možné přičítat procesní zavinění spočívající v nedostatečné obezřetnosti před podáním návrhu na zahájení exekuce. Oprávněná nebere v úvahu, že je povinna hradit náklady exekuce také v případě, kdy je exekuce vedena nebo v ní pokračováno bezdůvodně, jako v tomto případě, kdy návrh na zastavení exekuce podal až povinný, a to v době, kdy již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, bylo předmětem odborných diskuzí. Shrnuje, že je to oprávněná, kdo nese procesní zavinění na zastavení exekuce, a navrhuje, aby dovolací soud dovolání oprávněné zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Dovolací soud ve své ustálené rozhodovací praxi opakovaně uvedl, že pro rozhodování o nákladech exekuce, byla-li zastavena, platí kritéria, obsažená v ustanovení § 271 o. s. ř. (ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů), podle kterého, dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (exekuce), rozhodne soud (soudní exekutor) o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí (exekuce) vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu (exekuce), popřípadě uložit oprávněné, aby vrátila, co jí povinný na náklady výkonu (exekuce) již zaplatil (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1013/2013).

Při zastavení exekuce tedy soud, případně soudní exekutor, rozhoduje, jak o náhradě nákladů řízení o zastavení, tak o nákladech exekuce, které vznikly v průběhu celého exekučního řízení, s ohledem na procesní zavinění účastníků exekučního řízení na jeho zastavení. Oprávněné přitom lze procesní zavinění na zastavení exekučního řízení přičítat například tehdy, když při podání návrhu na nařízení exekuce nebo při jejím provádění nezachovala potřebnou míru pečlivosti a přistoupila bezdůvodně k vymáhání splněné povinnosti nebo ve vymáhání bezdůvodně pokračovala (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1756/2006).

V projednávané věci k zastavení exekuce nedošlo z důvodu, že exekuční tituly (zde rozhodčí nálezy), které od počátku bylo možné považovat za materiálně i formálně vykonatelné, tyto vlastnosti až následně po zahájení exekučního řízení nikoliv vinou oprávněné pozbyly například tím, že byly zrušeny rozhodnutím soudu. Nejednalo se tedy o situaci, kterou oprávněná (zřejmě) nemohla bez svého (procesního) zavinění předvídat či (zásadně) ovlivnit, i kdyby zachovala potřebnou míru pečlivosti před podáním návrhu na nařízení exekuce či při jejím provádění. K zastavení exekuce došlo z důvodu, že exekuční tituly těmito vlastnostmi nikdy nedisponovaly, neboť byly vydány orgány (zde rozhodci), které k tomu neměly příslušnou pravomoc.

Z takové skutečnosti lze vyvozovat procesní zavinění oprávněné na zastavení exekuce, protože nezachovala potřebnou míru pečlivosti jednak před podáním návrhu na nařízení exekuce a již při volbě netransparentních pravidel pro výběr rozhodců a dále, když přistoupila k vymáhání pohledávky přiznané exekučními tituly vydanými orgány (rozhodci) na základě těchto pravidel určenými; a jednak při provádění exekuce, když návrh na zastavení exekuce podal až povinný, ačkoliv ze souhlasu oprávněné s tímto návrhem povinného na zastavení exekuce lze vyvozovat (předpokládat) její obeznámenost s ustálenou judikaturou dovolacího soudu k otázce posuzování transparentnosti pravidel pro výběr rozhodců.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je v části napadené dovoláním oprávněné z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné. Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243d písm. a), o. s. ř. zamítl.